

Forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet

Vedtatt 06.09.2018 i rektorvedtak 18/02030

Formålet med forskningsetikk er å bevisstgjøre forskere og samfunnet om etiske problemstillinger som oppstår som følge av moderne forskning knyttet til forskningsprosessen eller forskningsresultater. Etisk refleksjon skal være gjennomgripende i alle ledd ved utøvelse av forskning. Både Nord universitet som forskningsinstitusjon og de enkelte forskere har et ansvar med etterlevelse av normer for vitenskapelig redelighet og forskningsetiske prinsipper som skal ivareta alle de som berøres, direkte eller indirekte, av forskningen.

Forskning er en betydelig maktfaktor på mange nivå. Det er derfor vesentlig at forskning foregår på måter som er etisk forsvarlige. Dette innebærer at åpenhet – transparens – preger all aktivitet ved Nord universitet.

Retningslinjene gjelder både studenter, kandidater og ansatte som driver eller på annen måte er involvert i forskning ved Nord universitet. I retningslinjene brukes fellesbetegnelse forsker for alle i målgruppen, men der det er naturlig vil enkeltgrupper være nevnt særskilt.

Retningslinjene er utarbeidet for å skape større bevissthet i forhold til holdninger i forskning. De er ikke lover eller forskrifter, men bygger både på lover og lokale og sentrale forskrifter og retningslinjer.

Det er verdt å huske på at retningslinjer alene ikke har stor effekt på kulturen ved institusjonen. Nord universitet skal derfor følge opp retningslinjene

- gjennom å sette et eksempel ved egen adferd
- gjennom å slå ned på brudd og gi synlig ros når reglene etterleves, og å legge til rette for at brudd kan rapporteres
- gjennom å oppmuntre til diskusjon om reglene og hvordan de etterleves i praksis, slik at det blir sammenheng mellom liv og lære

Innhold

Innledning	1
1. Akademisk frihet og ansvar	3
2. Integritet og etterrettelighet.....	3
3. God forskningspraksis – etterrettelighet, integritet, åpenhet	4
4. Brudd på sannhetsforpliktelsen – vitenskapelig uredelighet.....	5
5. Publisering, forfatterskap og medforfatterskap.....	6
6. Oppdragsforskning	7
7. God forskningsskikk i prosjekter som vedrører flere	7
8. Interessekonflikt og upartiskhet.....	7
9. Interessekonflikt og sidegjøremål	8
10. Veiledningsforhold, private relasjoner og respekt for studenten/kandidaten	8
11. Beskyttelse av mennesker involvert i forskning.....	9
12. Beskyttelse av dyr.....	10
13. Beskyttelse av miljøet.....	10
Appendiks	11

1. Akademisk frihet og ansvar

Ved Nord universitet er intellektuell frihet grunnleggende for all sannhetssøkende og kunstnerisk skapende virksomhet, og akademisk frihet er derfor en normgivende rettighet.

Den individuelle akademiske friheten gir den vitenskapelig ansatte frihet til å stille spørsmål, velge materiale og metode i sitt forsknings- og undervisningsarbeid og frihet til å offentliggjøre forskningens resultater. Dette er like viktig innen oppdragsforskning (se pkt. 6 *Oppdragsforskning*).

Forskning er av stor betydning for enkeltmennesker og for samfunnet. Derfor er det vesentlig at forskning foregår på måter som er etisk forsvarlige. Nord universitet har ansvar for:

- Å etterleve den lovhjemlede akademiske friheten
- Å innarbeide prinsipp om akademisk frihet i universitetets vedtekter og plandokumenter
- Å styrke og videreutvikle det forskningsetiske arbeidet
- Å bidra til å sikre forskerens frihet i valg av tema, metode, gjennomføring av forskning og publisering av resultater
- Å sikre etterlevelse av god vitenskapelig praksis og etablere mekanismer for håndtering av mistanke om brudd på forskningsetiske normer
- Å etablere forskningsetisk utvalg (redelighetsutvalg)
- Å bidra til å bevare og fremme bærekraft, på kort og lang sikt, gjennom forskning

2. Integritet og etterrettelighet

Ærlighet, åpenhet, dokumenterbarhet og systematikk er grunnleggende for å bringe fram ny kunnskap med kritisk og systematisk etterprøvning og fagfellevurdering.

Universitetet skal bidra til å sikre forskerens frihet i valg av tema, metode, gjennomføring av forskning og publisering av resultater. Forskeren skal ved oppdragsforskning motvirke at oppdragsgiver på en utilbørlig måte søker å påvirke metodevalg, gjennomføring eller publisering.

Forskningen skal ha høy faglig kvalitet. Det stilles krav til at forsker og institusjon besitter nødvendig kompetanse, utformer relevante forskningsspørsmål, foretar egnet metodevalg og sørger for forsvarlig og hensiktsmessig prosjektgjennomføring i henhold til datainnhenting, databehandling og oppbevaring/lagring av materialet.

Ved forskning på mennesker eller på opplysninger og materiale som kan knyttes til enkeltindivider skal samtykke innhentes. Samtykket skal være informert, uttrykkelig, frivillig og dokumenterbart. Samtykke forutsetter samtykkekompetanse. Det skal utvises årvåkenhet for å sikre reell frivillighet der deltaker står i et avhengighetsforhold til forsker eller er i en ufri situasjon.

De som gjøres til gjenstand for forskning, har i utgangspunktet krav på at personlig informasjon blir behandlet konfidensielt og anonymt. Forskeren må hindre bruk og formidling av informasjon som kan skade enkeltpersonene det forskes på. Uten hensyn til taushetsplikt har man en rettslig plikt til å avverge grove straffbare handlinger eller når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt¹. Forskeren må ta stilling til når og på hvilken måte deltakeren skal informeres om begrensninger i taushetsplikten.

Åpenhet om relevante roller og relasjoner som forskeren inngår i, skal avklares overfor kolleger, forskningsdeltakere, finansieringskilder og andre relevante aktører. Sammenblandinger av roller og relasjoner og tvil om habilitet kan gi rimelig mistanke om interessekonflikter, og bør derfor unngås.

---

¹ Straffeloven § 196 *Plikt til å avverge et straffbart forhold* og Barnevernloven § 6-4 *Innhenting av opplysninger*

Forskeren har et ansvar for egen forsknings troverdighet og derigjennom også for Nord universitets omdømme. Fabrikking, forfalskning og plagiering er alvorlige brudd på god vitenskapelig praksis og ikke forenlig med slik troverdighet.

- Forskere og forskningsansvarlige må følge nasjonale lover og regler og internasjonale konvensjoner og avtaler.
- Forskere skal følge god henvisningsskikk i tråd med forskerens fagtradisjon, og slik sikrer krav til etterprøvbarehet og grunnlag for videre forskning.
- Forskere skal vise hverandre respekt. De skal avklare og følge god praksis for dataeierskap og –deling, forfatterskap, publisering, fagfellevurdering og samarbeid for øvrig.
- Forskningsresultater skal som hovedregel gjøres tilgjengelig. Åpenhet om forskningsfunn er viktig for å sikre etterprøvbarehet, og for å sikre en dialog med offentligheten.
- Forskere har et ansvar for at forskningen skal komme forskningsdeltakere, relevante grupper eller samfunnet til gode og for å unngå at den gjør skade.
- Beslutninger om forskning skal ta hensyn til at utvikling av et bestemt forskningsfelt kan føre til etisk uakseptable konsekvenser for enkeltmennesker, dyr, samfunn eller miljø.
- Det er maktpåliggende at forskeren i offentlige diskusjoner tydelig skiller mellom profesjonelle ekspertkommentarer og personlige meninger. Det er viktig at forskere ikke misbruker sin status og derfor er varsom med å bruke akademisk tittel og arbeidssted for å gi tyngde til personlige meninger i debatter utenfor eget fagområde.

Forskning bør bidra til å motvirke global urettferdighet og bevare biologisk mangfold (se punkt 3 om åpenhet og punkt 13 om beskyttelse av miljøet).

3. God forskningspraksis – etterrettelighet, integritet, åpenhet

Forskning og vitenskapelig virksomhet ved Nord Universitet skal være basert på god forskningsskikk og metode forankret i relevant regelverk slik som forskningsetikkloven² og ulike nasjonale regelverk innenfor de ulike fagområdene³

Forskere ved Nord Universitet skal være kjent med og etterleve retningslinjene for god forskningsetisk framferd. Krav om etterrettelighet, sannferdighet⁴, integritet og åpenhet vektlegges særlig.

Etterrettelighet

For at andre skal ha tillit til vitenskapelig kunnskap og at kunnskap skal gagne andre, er etterprøvbarehet meget viktig. Metoder og funn skal dokumenteres i en forståelig og komplett form. Data skal være tilgjengelig for etterprøving etter publisering og uten ugrunnet opphold. Der tidsskrift eller forlag ber om dette, skal data gjøres tilgjengelig for allmennheten på aktuelle nettsteder så fremt dette ikke er i strid med personvernloven eller lignende.

Valg av metode skal være vitenskapelig begrunnet og i tråd med vitenskapelige arbeidsmetoder innen de ulike fagtradisjonene.

Forskere skal i størst mulig utstrekning tilrettelegge for fagfellevurderinger/fagfellekontroll, noe som kan sikre at feil og mangler unngås.

---

² Forskningsetikkloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>

³ NESH, NENT, personopplysningsloven, helseforskningsloven, helseregisterloven, dyrevelferdsloven, Helsinki-deklarasjonen, Vancouverkonvensjonen m.m.

⁴ En av hovedbegrunnelsene for ytringsfrihet er «sannhetsprinsippet», som innebærer at sannhet nås gjennom meningsutveksling og diskusjon, der påstander konfronteres med andres meninger. Gjennom slik meningsbrytning drives samfunnet framover.

I kravet om etterrettelighet ligger også et krav om riktige kreditering. De som faktisk har bidratt til anvendelsen av teorien, innsamlingen eller fortolkningen av empirien i forskningen skal kreditert som opphavsmenn i form av siteringer og kildehenvisninger (se pkt. 5 om medforfatterskap). Egen og andres forskning skal fremstilles på en balansert og sannferdig måte, og kilder til usikkerhet ved egen forskning bør formidles i kommentarene til forskningsresultatene.

Integritet og sannferdighet

All forskning ved Nord Universitet skal være karakterisert av ærlighet og sannferdighet. Forskingen skal presenteres på en profesjonell måte og forskeren skal ikke måtte gå på akkord med sine grunnverdier i gjennomføringen eller formidlingen av forskningen sin.

Åpenhet

Allmennhetens tillit til universitetet er et felles gode. Sentralt for forskningsvirksomheten er publisering både nasjonalt og internasjonalt. Forskeren skal tilstrebe publisering og formidling av resultatene til offentligheten både i vitenskapelig og mer populærvitenskapelig form. Publisering i anerkjente tidsskrift og databaser med åpen tilgang (Open Access) bør sterkt vurderes, se for øvrig Nord universitets Open Access policy⁵

Universitetet og forskerne har et ansvar for at relevant kunnskap formidles til regioner som ellers blir utelukket på grunn av økonomisk ulikhet.

4. Brudd på sannhetsforpliktelsen – vitenskapelig uredelighet

Det er viktig at forskningsdataene blir frambragt på redelige, ærlige og vitenskapelig etterprøvbare metoder. Brudd med god forskningspraksis spenner over et bredt spekter av saker – alt fra slurv og småjuks, til alvorlige saker definert under forskningsetikkloven som vitenskapelig uredelighet, så som plagiat, forfalsking og fabrikkering. Noen eksempler på brudd med god forskningspraksis og uredelighet er:

- Oppdiktning av data og observasjoner
- Endring/ tilpassing av data
- Tilbakeholdelse av uønskede resultater
- Bevisst bruk av statistikk som er villedende
- Bevisst villedning omkring hvem som skal bidra eller har bidratt til forskningen, og hvor mye den enkelte forsker skal bidra eller har bidratt med
- Bevisst plagiare og utgi en annen persons tekst som sin egen
- Bevisst destruering av forskningsmateriale for å hindre undersøkelser ved mistanke om uredelighet i forskning
- Bevisst feilinformasjon omkring vitenskapelig kvalifikasjon i søknader

Enhver form for fusk regnes for brudd og blir behandlet deretter. Ansatte og studenter ved Nord Universitet har rett og plikt til å varsle om vitenskapelig uredelighet. Slike saker vil bli behandlet etter de overordnede lover og regler Nord Universitet er bundet opp til og vil følge.

Ansatte og studenter som er mistenkt for uredelig vitenskapelig adferd har krav på grundig og uhildet behandling av saken. Både den som er mistenkt og den som melder sin bekymring beskyttes i tråd med gjeldende lover og forskrifter i forbindelse med behandlingen av saken. Uberettiget mistanker eller overdimensjonering av saker bør unngås.

---

⁵ <https://www.nord.no/no/bibliotek/open-access>

Mistanke om uredelighet varsles faggruppeleder. Fakultetene vurderer når det er relevant for forskningsetisk utvalg å overta saksbehandlingen ved mistanke om forskningsetiske brudd⁶. Rektor, prorektor for forskning og forskningsetisk utvalg kan overprøve fakultetenes vurdering. Ved eventuell inhabilitet kan det varsles direkte til forskningsetisk utvalg.

Forskningsetisk utvalg skal fungere som universitetets redelighetsutvalg⁷. Utvalget skal behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet. Forvaltningslovens kapittel IV og V gjelder for disse sakene⁸.

5. Publisering, forfatterskap og medforfatterskap

God etisk forskning må holde en akseptabel vitenskapelig standard, og vitenskapelig publisering av egne forskningsresultater skal bestrebes. Henvisingsetikk handler om at forskerne i esget arbeid viser til de kildene man bygger på.

Medforfatterskap på vitenskapelige publikasjoner skal være reelle, og avklares ut i fra fagfeltets normer for å tilkjenne medforfatterskap. På Nord universitet skal Vancouver-reglene være retningsgivende også utover fagmiljøer disse var utformet i. Veiledere for studentarbeid på bachelor- og masternivå har ansvar for at studenten kjenner til og følger Vancouver-reglene. Doktorgradskandidater har, som forskere, et eget ansvar for å følge Vancouver-reglene.

Forfatterskap skal utelukkende baseres på:

1. Vesentlige bidrag til idé og utforming, eller datainnsamling, eller analyse og tolking av data, og
2. Utarbeiding av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av artikkelens intellektuelle innhold, og
3. Godkjenning av endelig manuskriptversjonen, og
4. Enighet om ansvar for alle deler av arbeidet for å sikre at spørsmål knyttet til presisjon eller integritet i arbeidet er hensiktsmessig undersøkt og løst.

I tillegg til å være ansvarlig for delene av arbeid hun eller han har gjort, bør en forfatter kunne identifisere hvilke medforfattere som er ansvarlige for spesifikke andre deler av arbeidet. I tillegg bør forfattere ha tillit til integriteten i bidragene fra sine medforfattere.

Populærvitenskapelig formidling er en viktig del av virksomhet ved Nord universitet. Universitetet og hver enkelt forsker har et allment samfunnsansvar i å kommunisere innsikter, arbeidsmåter og holdninger til et bredere publikum utenfor forskningsmiljøet.

Kravet om etterrettelighet skal ikke vike ved populærvitenskapelig forskningsformidling. Forskerne skal formidle den usikkerhet som er forbundet med resultatene. Forskerne bør også påpeke eventuelle usikkerhetsmomenter som kan ha betydning for anvendelser av forskningsfunnene.

---

⁶ Forskningsetikkloven § 6, 3. ledd.

⁷ Forskningsetikkloven § 6, 2. ledd.

⁸ Forskningsetikkloven § 6, 1. ledd.

6. Oppdragsforskning

Ekstern finansiering kan være en utfordring for forskningens uavhengighet til oppdragsgivers ønsker og interesser. I de tilfeller hvor forskning er gjort på oppdrag fra en ekstern part skal derfor alle finansieringskilder oppgis i rapporten, evalueringen eller liknende.

Faktorer som kan være med på å stille spørsmål ved objektiviteten på forskningen eller forsker skal oppgis, enten det gjelder forbindelser mellom forfatter eller institusjon, området det forskes på, og eventuelt oppdragsgiver. Forskere ansatt ved eller på annen måte formelt tilknyttet Nord universitet, skal ikke gi etter for press – direkte eller indirekte – av oppdragsgivere til verken valg av metode, funn eller konklusjoner, gjennomføring eller rapportering av resultater. Dette gjelder også for konsulentoppdrag og ulike former for evaluering av organisasjoner, offentlige institusjoner eller bedrifter.

Generelt sett skal all forskning publiseres – også den som er gjort på oppdrag⁹. I de tilfeller hvor det er avtalt en tidsbegrenset bruksrett forbeholdt oppdragsgiveren, er det forskerens rett og plikt å sørge for at forskningsresultatene offentliggjøres når tidsbegrensningen har opphørt. Det skal ikke gis bruksrett forbeholdt oppdragsgiveren uten tidsbegrensning. Hvis patentering er aktuelt, se Nord universitets IPR-reglementet.

I de tilfeller hvor ansatte påtar seg konsulent- eller evalueringsoppdrag i kraft av sin stilling ved Nord universitet, eller med utgangspunkt i den kompetanse stillingen forutsetter, skal den ansatte bestrebe seg på å oppgi sannferdig informasjon til sin oppdragsgiver. Den ansatte skal ikke holde tilbake relevante opplysninger. I slike sammenhenger skal usikkerheter og mangel på kunnskap oppgis, og hvilke konsekvenser dette muligens har for konklusjonene. Dette gjelder i alle former for oppdrag. Ansatte som påtar seg slike oppdrag skal ikke utelate systemkritikk i de tilfeller hvor dette må sees på som en naturlig del av oppdraget. En skal heller ikke unnlate å være sannferdig eller holde tilbake informasjon med tanke på hva dette vil ha å si for mulige fremtidige oppdrag.

7. God forskningskikk i prosjekter som vedrører flere

Samarbeid internt, eksternt og på tvers av fag vil utvikle institusjonen. Forskningssamarbeid fordrer lojalitet og åpenhet i forhold til kolleger og styringsorganer. Den enkelte må vurdere om beslutninger og tiltak i egen interesse er forenlig med forutsetninger for samarbeid med andre. Forskere må også vurdere hensyn som vedrører konfidensialitet i samarbeidets felles interesse. Dette skal ikke være en hindring for å rapportere om et prosjekt eller en forskningsvirksomhet synes å komme i strid med relevante forskningsetiske retningslinjer. Faglig uenighet må kunne fremmes og behandles respektfullt uten at det oppfattes som illojalt.

8. Interessekonflikt og upartiskhet

Ansatte ved Nord universitet bør avstå fra og/eller avvike verv, bistillinger, eierandeler eller situasjoner hvor det kan reises tvil om forskerens upartiskhet, faglige integritet, eller hvor det er fare for at egne økonomiske eller personlige interesser er eller kan forventes å komme i konflikt med Nord universitet.

---

⁹ Nord universitet IPR-reglement pkt. 5

9. Interessekonflikt og sidegjøremål

Ansatte ved universiteter har til en viss grad større rett til å inneha sidegjøremål enn andre arbeidstakere. Utgangspunktet er at ansatte disponerer sin fritid fritt, også til inntektsskapende aktiviteter eller til annet sidegjøremål.

Ansatte ved Nord universitet kan dog ikke delta i konkurrerende virksomhet eller inneha sidegjøremål som er uforenelig med Nord universitetets interesser, eller som er egnet til å svekke tilliten til Nord universitetet, selv om den ansatte skjøtter sine faglige oppgaver på en god måte.

Sidegjøremål eller biarbeid betyr i denne sammenhengen verv som innehas og arbeid som utføres i tillegg til den ordinære universitetsstillingen, uansett om det er lønnet eller ikke. Toerstilling og sensoroppdrag regnes ikke som konkurrerende virksomhet. Arbeid som utføres gjennom foretak eller selskap som helt eller delvis eies av den ansatte anses som sidegjøremål. Det skal være åpenhet om slike verv / stillinger. Dersom den ansatte er i tvil om sidegjøremål og/eller eierinteresser omfattes av reglementet, skal det tas kontakt med arbeidsgiver for avklaring.

10. Veiledningsforhold, private relasjoner og respekt for studenten/kandidaten

Veiledningsforhold

I et veiledningsforhold skal ansatte, kandidater og studenter arbeide ut fra en grunnleggende respekt for menneskeverdet, og respektere hverandres personlige og faglige integritet. Nord universitet har et ansvar for å gi studenter på alle nivå veiledning av høy akademisk kvalitet. Samtidig er det fakultetene og den enkelte veilederes ansvar å forvalte og utøve denne veiledningen. Veiledningen skal på best mulig måte tilfredsstille faglige så vel som personlige hensyn for den enkelte. Det forventes også at studenten og kandidaten bidrar til at veiledningen fungerer optimalt.

Private relasjoner

Private relasjoner som er uforenlige med den profesjonelle relasjonen bør ikke forekomme. Det påhviler veileder å sørge for at den nødvendige profesjonelle distanse opprettholdes og at det ikke innledes relasjoner som setter kandidaten eller studenten i en sårbar situasjon. Doble relasjoner i veilederforholdet (som nære familieforhold, kjærlighetsforhold eller privatøkonomiske relasjoner) skal ikke forekomme. Oppstår slike relasjoner skal veilederforholdet avsluttes og ny veileder oppnevnes. Uønsket seksuell oppmerksomhet skal ikke forekomme, verken av veileder, kandidat eller student¹⁰.

Respekt for studenten/kandidaten

Opphavsrettigheter til datamateriale må avklares i forkant av datainnsamling i studentens/kandidatens prosjekt. Publikasjonsrettigheter av forskningsresultater som framkommer gjennom studentens/kandidatens arbeid skal i utgangspunktet tilfalle denne. Ønsker veileder å benytte materialet til publisering skal det utarbeides en avtale¹¹ etter karakterfastsettelse/disputas om publikasjonsrettigheter og medforfatterskap samt rettigheter for anvendelsen av upublisert datamateriale og forskningsresultat. Tidspunktet for avtaleinngåelse er viktig for å balansere maktforholdet mellom den som leverer oppgave/avhandling og den som skal sette karakter/godkjenne.

Studenten/kandidater er hovedansvarlig for innholdet i oppgaven/avhandlingen og plikter å følge forskningsetiske retningslinjer i arbeidet med denne. Veileder har ansvar for å følge opp studenten ut fra den progresjon studenten/kandidaten legger opp til i forbindelse med gjennomføring av

¹⁰ Nords rutiner angående seksuell trakassering: <https://www.nord.no/no/om-oss/kontakt/Sider/Seksuell-trakassering-mobbing.aspx>

¹¹ Nord universitets IPR-reglement pkt. 3.2 og 3.3

oppgaven/avhandlingen. Videre har veileder ansvar for å gi veiledning ut i fra de krav og det nivå som forventes av en oppgave/avhandling. Av respekt for veiledernes faglige kompetanse bør hver enkelt student/kandidat forelegge den ferdige oppgaven til både intern og ekstern veileder i rimelig tid før den endelige innleveringen.

11. Beskyttelse av mennesker involvert i forskning

Nord universitet har et stort ansvar for å ivareta personvernet til individene det forskes på¹². Personvern handler om at opplysninger om personer som deltar/berøres i forskningsprosjekter blir behandlet forsvarlig, respektfullt og håndteres i overensstemmelse med gjeldene lover og regler.

Forsvarlig behandling av personopplysninger i forsknings- og studentoppgaver er svært viktig. Behandling av personopplysninger er enhver bruk av personopplysninger, som for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering, eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Norsk senter for forskningsdata (NSD) er Personvernombud for forskning ved Nord universitet.

Våre forsker- og studentprosjekter som utløser meldeplikt etter personopplysningsloven skal meldes til NSD. Dersom det er aktuelt, skal forskningsprosjekter fremlegges til uavhengig etisk vurdering i Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK). Nødvendige godkjenninger hos NSD, REK, Datatilsynet eller lignende instanser skal innhentes før forskningsprosjektet igangsettes. Det er formålet med prosjektet som er avgjørende for om et prosjekt skal søke godkjenning hos REK etter helseforskningsloven, og om det skal søkes Personvernombudet etter personopplysningsloven eller helseregisterloven.¹³

Forskningsarbeid skal være i overensstemmelse med retningslinjene for fagområdet som er utarbeidet av de nasjonale forskningsetiske komiteene:

- Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (NESH)
- Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi (NENT)
- Forskningsetiske retningslinjer for medisin og helse (NEM)

For at et samtykke til deltakelse i forskning skal være gyldig, må det være frivillig, uttrykkelig og informert (se pkt. 3 integritet og etterrettelighet). Dette innebærer at den som forespørres om å delta må forstå hva samtykket gjelder og hvilke konsekvenser det får å gi sitt samtykke til deltakelse i det aktuelle forskningsprosjektet. Spørsmålet om manglende eller redusert samtykkekompetanse skal reises av prosjektleder og prosjektmedarbeidere. En gruppe regnes gjerne som sårbar eller utsatt fordi det er spesiell grunn til å mistenke at individene som inngår i gruppen, kan ha særskilte utfordringer forbundet med å gi fritt informert samtykke til at forskning utføres på dem. Deltakeres sårbarhet innebærer ikke nødvendigvis at de har redusert eller manglende samtykkekompetanse.

Konfidensialitet dreier seg først og fremst om å verne og beskytte deltageres privatliv. I forkant av alle eksterne prosjektsøknader og forskningsprosjekter ved Nord universitet skal det foretas grundig vurdering av konsekvenser og betraktninger om risiko og nytte. Fakultetene har ansvar for slik vurdering. Beskyttelse av sårbare deltakeres integritet blir i et slikt perspektiv betydningsfullt, og det er prosjektleders ansvar å sikre dette.

---

¹² Som for alle deltagere i forskningsprosjekter, må det sørges for at lokalbefolkningen ikke er utnyttet i forskningsprosessen eller i bruken og spredningen av forskningsresultatene (f. eks. gjennom patentbeskyttelse som hindrer lokalbefolkningen i sin tradisjonelle bruk av ressurser, se [WHO](#)).

¹³ Helseforskningsloven regulerer «medisinsk og helsefaglig forskning på mennesker, humant biologisk materiale eller helseopplysninger», (helseforskningsloven § 2). Medisinsk og helsefaglig forskning forstås som forskning som skal «skaffe til veie ny kunnskap om helse og sykdom».

12. Beskyttelse av dyr

Dyr har en verdi i seg selv og skal behandles med respekt. Ved forsøk på dyr skal det redegjøres for nødvendigheten av forsøket, og denne må være godt begrunnet. De tre R-ene for dyreforsøk ("Reduce, Refine, Replace") er gjennomgående prinsipper for bruk av forsøksdyr. Dersom en forsker planlegger å gjennomføre dyreforsøk, skal det søkes tillatelse i alle de tilfeller hvor det er grunn til å anta at forsøket vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller medføre annet enn helt forbigående lett smerte eller ubehag.

Bruk av dyr i forsøk og i undervisning ved Nord universitet skal følge de til enhver tid gjeldene pålegg i dyrevelferdsloven¹⁴ og Forskrift om bruk av dyr i forsøk¹⁵. Alle som deltar i forsøk med dyrearter som omfattes av gjeldende forskrift skal ha godkjent opplæring, enten fra Nord universitet eller andre universiteter. I forsøk skal det tilstrebes å minimere bruk av og lidelser til dyrearter som omfattes av gjeldende forskrift. Alle forsøk med disse dyreartene skal godkjennes av Mattilsynet.

Søknad om godkjenning av forsøk på dyr skal gjennomgås av Dyrevelferdsenheten ved Nord universitet før registrering i Forsøksdyrforvaltningens tilsyns- og søknadssystem (FOTS)¹⁶. Sammensetningen av Dyrevelferdsenheten er regulert av Forskrift om bruk av dyr i forsøk, og skal ellers opptre som rådgivende organ for alle personer som arbeider med forsøksdyr og dyr i undervisning, det være seg forskere, kandidater, studenter, dyrepleiere eller teknikere. Dyrevelferdsenheten tar seg av etisk godkjenning av bruk av dyr i undervisning og studier av dyrepasienter.

Forskere som utfører dyreforsøk skal ha godkjenning¹⁷. Alle forskere og andre som jobber med dyr bør foreta en kritisk vurdering av sitt arbeid med hensyn til konsekvenser for økologi og dyrevelferd¹⁸.

13. Beskyttelse av miljøet

Forskere ved Nord universitet skal bestrebe seg på at deres forskning bidrar til at samfunnet blir i stand til å forvalte naturen og naturressursene på en bærekraftig måte. Forskningen skal tilstrebe mer kunnskap om viktigheten av biologisk mangfold og stabile økosystemer som basis for vårt felles livsgrunnlag¹⁹.

Føre var-prinsippet skal legges til grunn ved usikkerhet om hvorvidt forskningen eller den teknologiske anvendelse av dens resultater kan ha negative konsekvenser for miljøet¹³. Dette betyr at både forskere, de enkelte fakultetene og universitetet som sådan har et ansvar for å frembringe og vurdere kunnskap om slike konsekvenser, samt for å ta de praktiske beslutninger som måtte være nødvendige for å forhindre skade.

---

¹⁴ Dyrevelferdsloven [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov om dyrevelferd](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov%20om%20dyrevelferd)

¹⁵ Forskrift om bruk av dyr i forsøk [https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift om bruk av dyr](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift%20om%20bruk%20av%20dyr)

¹⁶ Mattilsynet og FOTS https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/nye_rapporteringsrutiner.28606

¹⁷ Mattilsynet og FOTS https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/nye_rapporteringsrutiner.28606

¹⁸ Se *St. meld. Nr. 12 2002 – 2003, om dyrehold og dyrevelferd*

¹⁹ Naturmangfoldsloven § 9 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=Naturmangfoldsloven>

Appendiks

Lenker og henvisninger til lover, forskrifter, reglement og hjemmesider om forskningsetikk

Forskningsetikkloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>

De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH, NENT, NEM): <https://www.etikkom.no/>

Personopplysningsloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31>

Nord universitets IPR-reglement pkt. 5 – se Intranett, kommer på åpen hjemmeside etter hvert.

Nord universitets Open Access Policy: <https://www.nord.no/no/bibliotek/open-access>

Straffeloven § 196 *Plikt til å avverge et straffbart forhold:*

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=Straffeloven>

Barnevernloven § 6-4 *Innhenting av opplysninger:*

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=BARnevernloven>

Helsinkideklarasjonen:

<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Helsinki-deklarasjonen/>

Vancouverkonvensjonen: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf> og

<https://www.etikkom.no/tools/a-a/?topicid=13144&fragment=True#vancouverkonvensjonen>

WHO, Indigenous peoples & participatory health research:

http://www.who.int/ethics/indigenous_peoples/en/index6.html

Helseforskningsloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-20-44?q=helseforskningsloven>

Helseregisterloven: <https://lovdata.no/sok?q=Helseregisterloven>

Dyrevelferdsloven [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov om dyrevelferd](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov%20om%20dyrevelferd)

Forskrift om bruk av dyr i forsøk:

[https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift om bruk av dyr](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift%20om%20bruk%20av%20dyr)

Mattilsynet og FOTS-registrering:

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/nye_rapporteringsrutiner.28606

Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c98830ebd968483082a2d042b9eb2a65/no/pdfs/stm200220030012000dddpdfs.pdf>

Naturmangfoldsloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=Naturmangfoldsloven>

Nords rutiner angående seksuell trakassering:

<https://www.nord.no/no/om-oss/kontakt/Sider/Seksuell-trakassering-mobbing.aspx>